Ανώδυνος θάνατος (Γιώργος Μπάρλας)

Categories : ΣΤΟΧΑΣΜΟΙ

Date : 5 Μαΐου, 2011

«Οι άνθρωποι εύχονται να πεθάνουν στον ύπνο τους ή να μην πεθάνουν καθόλου» (Σώτη Τριανταφύλλου*)

Όσο κι αν η παραπάνω διαπίστωση φαντάζει οικεία και ενδεχομένως, απηχώντας τη μοντέρνα νοοτροπία, να αποτελεί μια από τις πιο βασικές επιθυμίες κάθε ανθρώπου, ωστόσο βρίσκεται εν πολλοίς σε ριζική αντίθεση με τον χριστιανισμό. Οι Πατέρες της εκκλησίας θεωρούν ότι ο αιφνίδιος θάνατος προφανώς δεν αφήνει περιθώρια μετάνοιας και αλλαγής γι΄ αυτό και απεύχονται τον ερχομό του στους ανθρώπους. Δεν εύχονται να έρθει ένας αργός θάνατος επειδή είναι συνήθως βασανιστικός και οι χριστιανοί επιθυμούν να βασανίζονται, αλλά διότι ο άνθρωπος έχει την ευκαιρία να μετανοήσει, να σκεφτεί αλλιώς τα πεπραγμένα της ζωής του, να συμφιλιωθεί με τους συνανθρώπους του κλπ.

Αλλά τον (μετα)μοντέρνο άνθρωπο δεν τον ενδιαφέρει κάτι τέτοιο. Ο θάνατος σηματοδοτεί το τέλος όχι μόνο της ζωής αλλά και της ύπαρξης εν γένει και έτσι ό,τι προηγείται της τελευταίας στιγμής του ανθρώπου πάνω στη γη δεν έχει σημασία. Ό,τι έζησα έζησα, ό,τι έκανα έκανα, λάθη-σωστά το ίδιο κάνει, τίποτα δεν διορθώνεται, τίποτα δεν έχει σημασία να διορθωθεί. Μετά τη ζωή ακολουθεί το μηδέν. Αν είναι να πεθάνω, ας πεθάνω ξαφνικά, χωρίς πόνο, χωρίς προειδοποιητικά σημάδια, να μην καταλάβω τίποτα, ο θάνατος πρέπει να έλθει αθόρυβα, να μη μου δώσει τον παραμικρό χρόνο να τον αντικρίσω. Ο καλομαθημένος άνθρωπος του δυτικού πολιτισμού, το αιώνιο kind, κατά τον Μ. Ουελμπέκ, θέλει και τον θάνατο αν όχι απολαυστικό (πολλοί δηλώνουν ότι θα ήθελαν να πεθάνουν όχι στον ύπνο τους, αλλά στις στιγμές της ηδονής) τουλάχιστον ανώδυνο.

Βέβαια όσο ζει ο μοντέρνος άνθρωπος θέλει να είναι δρων υποκείμενο, που σημαίνει ότι θέλει να σκέφτεται και να παίρνει τις αποφάσεις ο ίδιος, να κρίνει και να αποφασίζει. Ένα πράγμα δε θέλει να σκέφτεται: τον θάνατο. Κι όταν αυτός έλθει στον ύπνο ακόμη καλύτερα: δεν έχει καν την ευκαιρία να σκεφτεί. Θα λεγε κανείς ότι στην αντίθετη περίπτωση, μιας ασθένειας που θα φέρει κάποια στιγμή εξάπαντος τον θάνατο, ο μοντέρνος άνθρωπος θα είχε την ευκαιρία να σταθεί απέναντι στον θάνατό του και να ενεργήσει σύμφωνα με τον τρόπο ζωής που όλη του τη ζωή φαινόταν να υπηρετεί: να σκεφτεί και να αναστοχαστεί τη ζωή του και τώρα ενώπιον του θανάτου. Αν η σκέψη δεν μπορεί να νικήσει τον θάνατο, τούτο δεν σημαίνει ότι

δεν έχει και καμιά σημασία. Κάθε άλλο. Δεν έλειψαν στα παλιότερα χρόνια στοχαστές σπουδαίοι που φιλοσοφούσαν τη ζωή και το θάνατο. Ο Πλάτων ήθελε τη φιλοσοφία να είναι μια μελέτη θανάτου. Εδώ όμως βρισκόμαστε στον 21^{ο} αιώνα της απόγνωσης και της απελπισίας, όπου κανένα νόημα δεν έχει μια τέτοια σκέψη, μια τέτοια φιλοσοφία. Κι ας καυχιέται ο άνθρωπος για τη δυνατότητα να σκέφτεται. Εκείνο που κατεξοχήν ενδιαφέρει είναι να γλεντήσει κανείς όσο πιο πολύ γίνεται τη ζωή και να πεθάνει πάνω στο γλέντι ή μετά το γλέντι στον ύπνο του.

Ουσιαστικά δεν ενδιαφέρει η σκέψη και ο αναστοχασμός όσο η ηδονή. Η ζωή δεν είναι ευκαιρία υπαρξιακού προσανατολισμού αλλά ευκαιρία συσσώρευσης εμπειριών και ηδονών. Όταν ο άνθρωπος ζητά παράταση της ζωής, ζητά παράταση ηδονών και όχι χρόνο να σκεφτεί και να αλλάξει ή να διορθώσει ό,τι διορθώνεται. Αν όμως ούτε ο θάνατος δεν σε αναγκάζει να θέσεις ερωτήματα, τότε κανένα άλλο ερώτημα δεν έχει σημασία, αφού οι απαντήσεις που πιθανόν δίνονται είναι πάντοτε ελλιπείς και προσωρινές. Κανένα ερώτημα που δεν αφορά και τον θανάτο δεν είναι πραγματικό υπαρξιακό ερώτημα. Πρόκειται για μια ζωή χωρίς ερωτήματα, που για αρκετούς συνιστά βλακεία. Αν λάβουμε υπόψη μας το ενδεχόμενο ο άνθρωπος να μην βρίσκει κάποια ικανοποιητική ορθολογική απάντηση στον στοχασμό περί θανάτου, πάλι η ζωή χωρίς τέτοια ερωτήματα δεν δικαιολογείται. Αλλά ο άνθρωπος διστάζει να ερευνήσει παραμερίζοντας λίγο τον ορθολογισμό του κι έτσι καταλήγει στον μηδενισμό. Αυτός ο άνθρωπος είναι θεμελιωδώς άθεος, εντελώς μόνος μέσα σ' ένα παγερό και αδιάφορο σύμπαν απ΄ όπου δεν περιμένει καμιά απάντηση, καμιά λύτρωση.

Σωστά διαπιστώνει η Σ.Τ.: «Η αρρώστια, η ανημπόρια και ο αργός θάνατος είναι οι πρωταρχικοί φόβοι του ανθρώπου στη Δύση». Ο χριστιανισμός όμως δεν αποθεώνει τον πόνο ως μέσον για τη σωτηρία της ψυχής, όπως η ίδια ισχυρίζεται στη συνέχεια του άρθρου της. Ο πόνος όπως και όλα τα άλλα πράγματα που ζούμε είναι μέσα στη ζωή και εξαρτάται πώς θα τα αντιμετωπίσει ο χριστιανός για να βρει τη σωτηρία, δηλαδή το Πρόσωπο του Χριστού. Αν η ζωή χωρίς πόνο τον οδηγήσει στον Χριστό, έχει καλώς. Αν τον οδηγήσει ο πόνος έχει καλώς πάλι. Η εμπειρία λέει βέβαια ότι η ευκολία στη ζωή καθιστά για τον άνθρωπο περιττό τον Θεό. Από την άλλη, η δυσκολία και ο πόνος τον κάνουν συνήθως -όχι πάντα- να αναζητά τον Θεό. Όλα εξαρτώνται από τη δική μας στάση. Ο πόνος μπορεί να βοηθήσει τον άνθρωπο και να του μαλακώσει την καρδιά, να τον κάνει ταπεινό, μπορεί όμως και να τον σκληρύνει ακόμη περισσότερο. Ο χριστιανός, επομένως, δεν αναζητά τον πόνο σε καμία περίπτωση, ούτε εύχεται να αρρωστήσει. Αυτό θα συνιστούσε αμαρτία και εγωισμό. Ο χριστιανός τον Θεό αναζητά στη χαρά και στη λύπη, στην υγεία και την αρρώστια. Κι όταν ζει τον Θεό ψάχνει κι όταν πεθαίνει πάλι τον Θεό αναζητά και πιστεύει ότι θα τον δει. Όλα μέσα στη ζωή αποτελούν μια συνέχεια, μια γραμμή που οφείλει να οδηγεί στον Θεό. Δεν ενδιαφέρει τόσο το ένα ή το άλλο ευχάριστο ή δυσάρεστο γεγονός της ζωής, όσο το αν όλα αυτά οργανώνονται έτσι ώστε να οδηγούν πάντα

ολοένα και πιο κοντά στον Θεό. Κι ο χριστιανός ούτε αυτή τη ζωή επιθυμεί χωρίς Θεό. Η Σ.Τ. λέει ότι οι άνθρωποι εύχονται να πεθάνουν στον ύπνο τους ή να μην πεθάνουν καθόλου. Οι χριστιανοί δεν εύχονται να μην πεθάνουν καθόλου. Μια αιώνια ζωή με τους όρους αυτής εδώ της ζωής, έστω και χωρίς πόνο σωματικό, θα ήταν κόλαση χωρίς τον Θεό. Οι χριστιανοί εύχονται να δουν «πρόσωπο Θεού», αυτό και τίποτε άλλο. Κι ο σωματικός θάνατος είναι μια στιγμή της προσωπικής τους ιστορίας και της πορείας τους προς τον Θεό. Μόνο τότε αποκτά νόημα και η ζωή τους και ο θάνατός τους.

(Περιοδικό Γυναίκα 14-11-2010)*

(Από το περιοδικό της ΠΕΙΡΑΪΚΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ τεύχος Απριλίου 2011)

(Πηγή ηλ. κειμένου: "ΑΝΤΙΑΙΡΕΤΙΚΟΝ ΕΓΚΟΛΠΙΟΝ")